

Насталовська І.В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ АРХІТЕКТОНІЧНОЇ СТРУКТУРИ ОРИГІНАЛЬНОГО ТЕКСТУ В АДАПТОВАНОМУ ВАРІАНТІ

Сучасне визначення терміна композиція як поєднання частин у єдине ціле та як структура передбачає, що під ним можуть розуміти різні рівні організації тексту. В залежності від того, про який з можливих рівнів йдеться, розрізняють різні аспекти композиції - організацію персонажного ряду, сюжетні зв'язки в творі, повторення та варіації, чередування композиційно-мовленнєвих форм, а також членування тексту на певні частини [9, 115]. Існує також погляд на композиційний устрій художнього твору як на зміну в ньому точок зору, з яких ведеться розповідь. Згідно з цим трактуванням виділяють семантику, синтактику та прагматику композиційної побудови [7,212]. Як синоніми до цього терміну (композиційний устрій) виступають такі слова як диспозиція, конструкція, компоновання, організація, план [8, 262].

Композиція твору як індивідуальна просторово-часова послідовність елементів у творі набуває принципового значення - це групування за певною схемою елементів змісту, саме це групування складає виразність тексту, обумовлює його характер та окремі особливості [6, 133].

В загальному розумінні цього слова композиція - це склад та певне розташування частин, елементів та образів в певній значимій послідовності, що не є випадковою. Функція композиції полягає в тому, аби тримати весь художній твір у цілісності, яка складається з окремих частин, та своїм виваженим розташуванням образів передати задум та ідею автора [4, 127]. Отже розрізняють композицію зовнішню, або архітектоніку - розподіл тексту на тома, частини, глави, та композицію внутрішню, під якою розуміють структуру сюжету, персонажного ряду, образів. Перша має у певному розумінні допоміжний характер, адже полегшує процес читання і підпорядкована другій.

Дана стаття має за мету простежити зміни в архітектонічній структурі, а саме в членуванні тексту на глави та абзаци, що їх зазнає оригінальний твір у процесі його адаптування. Під адаптуванням розуміємо таку трансформацію оригінального вихідного тексту, що призводить до його змістового спрощення та скорочення, а також лексичного відтворення із залученням мовного матеріалу, що є більш знайомим і доступним для потенційного читача.

Об'єктом дослідження було обрано 10 англomовних прозових творів жанру роману, повісті, казки, до кожного з яких дібрано по дві адаптовані версії, надалі позначасмо їх як версія перша (В-I) та версія друга (В-II). Версію називасмо першою або другою відповідно до місця публікації: перші версії було видано на теренах колишнього СРСР, другі - у Великій Британії. Кожну групу, що складається з оригіналу та його двох адаптованих текстів, називасмо кластером. У цілому архітектонічні трансформації було простежено у 10 кластерах на базі творів: М.Твена „Пригоди Тома Соєра”, О.Уайльда „Портрет Доріана Грея”, Л.Керола „Пригоди Аліси в країні див”, Ч. Дікенса „Пригоди Олівера Твіста” та „Повість про два міста”, Р.Л. Стівенсона „Незвичайна історія доктора Джекіла та містера Хайда”, Дж. Лондона „Зов предків”, Е. Бронте „Грозовий перевал”, М.Шеллі „Франкенштейн” та Д.дю Мор'є „Ребека”. Умовне позначення кластерів див. у переліку матеріалу дослідження.

Адаптування художньої літератури надає можливість ознайомитись з найвідомішими творами літератури, написаними іноземною мовою, для тих, хто володіє цією мовою не достатньо, аби прочитати оригінал. Відповідно до їх рівня мовної компетенції існують і різні рівні адаптації - від початкового, або елементарного до доволі високого. Останнім часом читацька аудиторія таких творів розширилась також за рахунок читачів, частіше за все дітей, для яких мова оригіналу є рідною, але які втім не читають цю літературу в оригіналі, бо вона є для них занадто складною для сприйняття. Як наслідок трансформацій, яких зазнає текст під час адаптування, він стає тематично, композиційно, лексично та синтаксично простішим, зрозумілішим та зазвичай коротішим.

Адаптація та скорочення літературного тексту обов'язково приводять до зміни його архітектонічної будови, що насамперед супроводжується зміною текстового обсягу. Останній виявляється у адаптованій версії суттєво зменшеним у порівнянні із оригіналом. Це доводить такий показник, як **індекс об'ємної трансформації**, позначасмо його **IndV**. Він відбиває співвідношення текстового обсягу оригінального та адаптованого видань, що його отримуємо за формулою:

$Vo : Va = Ind V$ (IndV-1 для першої версії та IndV-2 для другої), де Vo - кількість сторінок оригіналу,

Va - кількість сторінок адаптованого видання.

Текстовий обсяг обраховуємо, застосовуючи т.зв. умовну, тобто середньоарифметичну сторінку, що дорівнює 300 слововживанням. Завдяки використанню такої одиниці виміру отримуємо кількісні по-

кажчики, що можна коректно співставляти між собою, попри різні формати книжкових видань досліджуваних текстів.

Таблиця 1

Індекс об'ємної трансформації адаптованого тексту IndV

№ п/п	Текст	В-I	В-II
1	Повість про два міста	4.9	8.4
2.	Пригоди Олівера Твіста	4.1	10.1
3	Ребека	3.4	3.6
4	Грозовий перевал	3.37	4.1
5	Франкенштейн	3.2	9.7
6	Зов предків	1.9	4.04
7	Портрет Доріана Грея	1.62	6.07
8	Пригоди Тома Соєра	1.57	1.48
9	Пригоди Аліси в країні див	1.4	3.83
10	Незвичайна історія	0.92	3.16

Отриманий нами IndV зазвичай більше одиниці, оскільки адаптована версія майже завжди коротша, але ступінь скорочення, зрозуміло, може бути різним. В ін коливається від IndV= 1,4 (Аліса - В-I) до IndV= 10 (іОлівер - В-II), але більшість адаптацій мають індекс від 3 до 5, як це видно з Таблиці 1. Величина цього показника залежить насамперед від двох головних факторів. Перший - це мовний рівень, до якого адаптовано твір (пор. адаптовані тексти елементарного рівня Олівер - В-II IndV=10, Франк - В-II IndV=9,7) та рівня введеного користувача мовою (Том - В-II IndV=1,48, Аліса - В-I IndV=1,4). Наступний фактор - це особливості сюжету, а саме його динамічність або, навпаки, уповільненість, наявність малої чи великої кількості статичних мотивів (пор. твори М.Твена з романами Ч. Діккенса). Таким чином підсумовуємо, що чим нижчим є рівень мовної компетенції читачів, а також чим повільнішим є сюжет твору, тим вищим є індекс об'ємної трансформації, тобто тим стислішим виявляється адаптована версія твору.

Слід зазначити, що в межах аналізованої вибірки від решти дев'яти кластерів відрізняється кластер Джекіл, адже одна з адаптованих версій роману „Незвичайна історія доктора Джекіла та містера Хайда” виявляється не меншою, а більшою за вихідний текст (IndV=0,92). Друга адаптована версія має традиційне зменшення текстового обсягу (IndV=3,16). Збільшення текстового обсягу в першій версії трапляється за рахунок додавання до сюжетної лінії нових фактів, які в оригіналі не

містяться. Таке сюжетне варіювання відбувається через прагнення адаптувальника до максимальної експлікації ідеї та змісту оригіналу в адаптованих виданнях, бодай і за рахунок текстової експансії. У цьому випадку легший та зрозуміліший текст не завжди має бути коротшим.

Ступінь архітектонічної трансформації, що її зазнає художній твір під час адаптування, є також різним для кожного твору. Він увиразнюється через **індекс архітектонічної трансформації (IndA)**, що показує співвідношення кількості архітектонічних одиниць оригінала та адаптованої версії. Під архітектонічними одиницями розуміємо глави, прологи, епілоги, Цей індекс розраховується за наступною формулою: $A_0 : A_a = IndA$ ($IndA-1$ для першої версії та $IndA-2$ для другої) де A_0 - кількість архітектонічних одиниць оригінала A_a - кількість архітектонічних одиниць адаптованої версії

Таблиця 2

Індекс архітектонічної трансформації адаптованого тексту IndA

№ п/п	Текст	В-I	В-II
1	Пригоди Олівера Твіста	3.1	3.78
2	Грозовий перевал	3.09	2.4
3	Повість про два міста	2.04	3.46
4	Франкенштейн	1.2	2.6
5	Пригоди Тома Соєра	1.15	1.22
6	Ребека	1.12	1.08
7	Пригоди Аліси в країні див	1.0	1.7
8	Портрет Доріана Грея	1.0	1.17
9	Незвичайна історія	0.8	0.8
10	Зов предків	0.46	1.00

Як видно з Таблиці 2, такий індекс майже завжди більший за одиницю. Тобто кількість розділів, на які членується текст під час адаптації, скорочується. Це демонструє, що з огляду на архітектонічну будову адаптовані версії завжди є спрощеними або укрупненими в плані їх членування на складові текстові частини. Втім, існують виключення з цього правила, до них відносяться обидві адаптовані версії роману „Незвичайна історія доктора Джекіла та містера Хайда” та одна з версій роману „Зов предків”, для яких індекс архітектонічної трансформації менше одиниці, що свідчить про те, що в адаптованих версіях цих кластерів текстовий масив

парцелюється на більшу кількість глав порівняно з оригіналом. Це стає можливим за рахунок розділення однієї глави оригінального тексту на кілька глав адаптованого тексту відповідно до кількості мікротем, які розроблюються в межах відповідної глави оригіналу. В такому разі в адаптованій версії кожна мікротема отримує своє текстове втілення в межах окремої глави. Таким чином тематичне членування тексту набуває більшої експлікації, оскільки воно підтримується, дублюється, об'ємно-прагматичним членуванням.

Серед творів, які було проаналізовано, архітектонічно найсуттєвіше переробленими є романи Ч.Діккенса „Олівер Твіст” та „Повість про два міста”, а також роман Е.Бронте „Грозовий перевал”. В „Олівері Твісті” 53 глави, наявні в оригіналі, трансформуються у 17 глав першої адаптованої версії ($IncIA=3,1$) та 12 глав і 2 додаткові розділи (пролог та епілог) другої версії ($IncIA=3,78$). В „Повісті про два міста” 45 вихідних глав перекомпоновано у 22 глави в першому адаптованому варіанті ($IncIA=2,04$) та у 13 глав в другому ($IncIA=3,46$). В романі „Грозовий перевал” 34 оригінальні глави перероблено в 11 у першій версії ($IncIA=3,09$) та 14 в другій ($IncIA=2,4$).

Таке скорочення кількості глав відбувається чи то за рахунок об'єднання декількох оригінальних глав до однієї адаптованої, що підвищує її інформативну концентрованість, чи то за рахунок повного вилучення оригінальної глави як такої, що містить інформацію, не релевантну для адаптованої версії. Внаслідок цього зростає так звана „шпаринність змісту” [1,53]. Так, наприклад, з оригіналу роману „Олівер Твіст” в першій адаптованій версії повністю вилучено 4 глави, в другій версії 23 глави, в адаптованій версії роману „Грозовий перевал” - 8 глав. Частково розподіл тексту на глави в оригіналі і адаптаціях співпадає, але в адаптаціях роману „Олівер Твіст” лише п'ять глав у В-І та три глави у В-ІІ відповідають співвідношенню 1 до 1. Решта ж об'єднують інформацію 2, 3, 4 або (особливо у В-І) навіть 9- 10 глав. Схожу ситуацію спостерігаємо і в решті аналізованих текстів.

Доволі чітку відповідність між архітектонічною будовою оригіналу та адаптованих версій спостерігаємо в наступних текстах нашої вибірки: твори М.Твена, Д.дю Мор'є, О.Уайльда та Л.Керола. В жодній адаптованій версії цих чотирьох романів немає повністю пропущених глав, а об'єднані глави адаптованих видань акумулюють інформацію не більш як 3 глав оригіналу. В переважній кількості кластерів можна простежити чітку кореляцію між межами (початковою та фінальною) оригінальних глав та їх адаптованих відповідників, тобто

початкове та фінальне речення збігаються. В адаптованому тексті початок глави співпадає майже повністю: "It was long past noon when he awoke. His wallet had crept several times on tiptoe into the room to see if he was stirring, and had wondered what made his young master to sleep so late. " (Доріан - Оп, 109) "It was long past noon when he awoke. His wallet came softly in..." (Доріан - В-ІІ, 69). Закінчення глави є ідентичним: "An hour later he was at the Opera, and Lord Henry was leaning over his chair." (Доріан - Оп, 124) -> "An hour later he was at the Opera, and Lord Henry was leaning over his chair " (Доріан - В-ІІ, 74).

Майже немає пропущених глав в адаптованих версіях роману М.Шеллі „Франкенштейн” ($IndA-1=1,2$ та $IndA-2=2,6$), але на відміну від попередніх кластерів, в ньому відсутня кореляція між початковою та фінальною межами оригінальних та адаптованих глав, адже тут наявне перекомпонування глав із змінами в сюжетному порядку викладення фабульного матеріалу вихідного тексту. В адаптованій версії сюжет максимально наближений до фабули, відсутні значні порушення хронологічної послідовності описуваних подій.

Окремо слід прокоментувати додаткові розділи, що з'являються в адаптованих версіях. Це здебільшого прологи або епілоги, як наприклад у В-ІІ до роману Діккенса "Олівер Твіст", або листи зі спогадами наратора, як у В-І роману Бронте, або ж записки автора-наратора, як у В-І роману Шеллі. Вони виконують ввідну функцію - готують читача до подій в романі - (прологи) та заключну функцію, підсумовуючи розповідь (епілоги). Слід зазначити, що вони не містять додаткової інформації, якої б не було в оригіналі твору, радше це випадок перекомпонування інформації, коли певні змістові елементи тексту змінюють місце розташування.

Отже, зіставлення архітектонічної будови оригінального тексту та його адаптованих версій (а саме кількість глав та їх межі) дозволяє виокремити два можливі напрями трансформації архітектонічної будови у вторинних текстах: 1) майже повне збереження архітектонічної структури оригіналу та 2) довільний перерозподіл вихідного тексту по главах в адаптованих варіантах.

У першому випадку трансформації підлягає скоріш не оригінал як єдине ціле, а кожна його глава окремо в своїх оригінальних межах, зберігаючи при цьому свою змістову цілісність та відокремленість.

У другому випадку об'єктом компресії і переструктуризації виступає одразу весь текст. Глави в адаптованих текстах за своїми межами не співпадають із главами оригіналу. В цій групі можна виділити дві підгрупи - тексти, де існують перерозподілені глави, але

інформація викладається згідно порядку слідування в оригіналі, та тексти, де крім архітектонічної переструктуризації спостерігаємо також перекомпонування фабульної інформації.

За результатами аналізу архітектонічної будови адаптованих текстів порівняно з оригіналами простежуємо стійку тенденцію до того, що всі глави в адаптованих виданнях завжди стисліші аніж глави в оригіналі, при чому у кожному кластері всі глави В-I осяжніші за глави В-II відповідного кластеру. На додаток до цього для більшості кластерів (80 %) у В-I і сама кількість глав більша, аніж у В-II. Меньша ступінь компресії тексту є наслідком вищого рівня мовної компетенції, до якого адаптовано перші версії порівняно з другими. До того ж між першими та другими спрощеними текстами є різниця у потенційному читачі, на якого розраховано ці видання. Оскільки всі перші версії видано на теренах колишнього СРСР, то їх потенційна читачька аудиторія - мешканці цієї території, для яких, крім англійської, існує спільна мова - російська. Наявність такої спільної мови-посередника робить можливим укладення до них словників та коментарів чи вступного слова, за рахунок чого компенсується порівняно вищий рівень адаптації. Другі версії, видані у Великій Британії, зазвичай розраховані на потенційних читачів, які можуть бути носіями англійської мови як рідної (наприклад діти, що не-взможі читати оригінали англійської літератури), а можуть бути носіями будь-якої іншої (не англійської) мови як своєї рідної. В останньому випадку брак єдиної мови-посередника (на відміну від використання російської для В-I) робить неможливим або складним користування словниками, коментарями, передмовою і т.п. Можливо внаслідок цього адаптовані версії такого типу є більш спрощеними.

В цілому в кожному адаптованому варіанті спостерігаємо інформаційну оптимізацію вихідного тексту [2, 1], тобто відбір лише головних фактів та подій з того шару інформації, наявної в оригінальному тексті, який називаємо змістово-фактуальною інформацією, яка повідомляє про те, що існує бодай і в уяві автора, та яка є завжди експліцитна за своїм характером, тобто виражена вербально. Саме тут сконцентровано розвиток сюжету і до цього рівня прикуто увагу читача [3, 27-28].

Зіставлення архітектонічної будови вихідного, оригінального та вторинного, адаптованого текстів також дозволяє простежити відповідність між кількістю архітектонічних одиниць у тексті (тобто розділів і глав) та інформативною наповненістю кожної з них, тобто між індексом архітектонічної трансформації та кількістю

сюжетних вузлів¹ у главі. Цей показник для адаптованих версій може бути менше одиниці, тобто кожна глава трансформованого тексту буде менш інформативна за оригінальну главу, або більше одиниці, і тоді адаптована глава є сюжетно більш місткою. Це відбивається в **індексі інформативної трансформації** адаптованого тексту **IndI**, який розраховуємо за такою формулою:

$$I_o : I_a = \text{IndI} \quad (\text{IndI-1 для першої версії та IndI-2 для другої})$$

де I_o - середня кількість сюжетних вузлів у главі оригінала
 I_a - середня кількість сюжетних вузлів в главі адаптованої версії.

Таблиця 3

Індекси інформативної трансформації IndI та архітектонічної трансформації IndA адаптованого тексту

№ п/п	Текст	IndI		IndA	
		В I	В II	В I	В II
1	Зов предків	2.65	1.01	0.46	1.00
2	Портрет Доріана Грея	1.70	0.91	1.0	1.17
3	Незвичайна історія	1.34	1.69	0.8	0.8
4	Ребека	1.33	1.17	1.12	1.08
5	Пригоди Аліси в країні див	1.0	0.84	1.0	1.7
6	Франкенштейн	0.99	0.68	1.2	2.6
7	Пригоди Тома Сойєра	0.98	0.92	1.15	1.22
8	Повість про два міста	0.56	0.47	2.04	3.46
9	Грозовий перевал	0.46	0.64	3.09	2.4
10	Пригоди Олівера Твіста	0.40	0.59	3.1	3.78

З таблиці 3 видно зворотню залежність індексів архітектонічної та інформативної трансформації адаптованого тексту: цю більшою є архітектонічна трансформація, томенішою є інформативна трансформація, тобто кількість сюжетних вузлів у главі, а значить її інформативна наповненість. Загалом, якщо індекс архітектонічної трансформації менший ніж 1,2, то кількість сюжетних вузлів у главі співпадає з оригіналом або стає меншою, це позиції 5-10 у таблиці. Якщо цей індекс більший від 1,2, то ця кількість є більшою, як у текстах чотирьох перших позицій. Це дозволяє говорити про певний кінцевий мінімальний або базисний

¹ Під запропонованим нами терміном "сюжетний вузол" розуміємо мінімальну одиницю сюжету, певний локус, елемент сюжетної лінії, який виділяється за принципом єдності часу, простору та діючих осіб.

набір сюжетних вузлів, які розподіляються по більшій чи меншій кількості глав. Відповідно до цього глави стають більші або менші фактуально насиченими.

Глави будь-яких видань - оригінальних та адаптованих - складаються з абзаців, що сегментують інформацію на дрібніші складові частини, мікротемати. Оптимальною є відповідність абзацного членування логіко-тематичній структурі тексту, але таку ситуацію спостерігаємо не завжди, адже абзац виступає не лише як композиційний елемент. В художньому творі абзац стає засобом вираження експресивності та індивідуального авторського підходу до художнього твору [1, 29-30].

Втім, цей авторський варіант сегментації цілого тексту як засіб реалізації ідеї твору відтворений в адаптованих виданнях не завжди, і без будь-якої чіткої закономірності. Лише у деяких випадках відповідні абзаци оригінальних та адаптованих глав співпадають, це відбувається лише у версіях із достатньо високим рівнем складності та відповідно меншим індексом архітектонічної трансформації. Частіше за все абзаци в адаптованих главах своїм змістом відтворюють зміст кількох абзаців оригіналу, об'єднуючи кілька мікротем у єдину макротему. Інший можливий варіант абзацного членування адаптованої версії - це цілковите перекомпонування інформації, повна реструктуризація вихідних абзаців та разом з цим переформулювання авторської думки за допомогою простіших лексичних засобів, що знову ж таки повністю корелює з рівнем адаптації, який в цьому випадку є низьким, та відповідно більш високим індексом архітектонічної та інформативної трансформації.

Втім, є один елемент текстової структури, за яким в компресованих виданнях, незалежно від індексів та рівнів, можна простежити доволі чітку тенденцію. Це поява назв у розділах і главах в адаптованих версіях. Справа в тому, що номінація глав не є всеохоплюючою характеристикою оригінальних творів - 60 % текстів містять номінативну маркованість своїх архітектонічних одиниць: романи Л.Керола „Пригоди Аліси в країні див“, Р.Л. Стівенсона „Незвичайна історія доктора Джекіла та містера Хайда“, Дж. Лондона „Зов предків“ та Ч. Дікенса „Повість про два міста“. Ще в одному романі Дікенса „Пригоди Олівера Твіста“ існують аббрежє, які стисло, за допомогою лише одного речення, що передє главі, повідомляють про події певної глави, наприклад: *Chapter I Treats of the place where Olliver Twist was born, and of the circumstances attending his birth* (Олівер Оп, 3). У решті оригінальних творів – романи М.Твена „Пригоди Тома Соєра“,

О.Уайльда „Портрет Доріана Грея“, Є. Бронте „Грозовий перевал“, М.Шеллі „Франкентейн“, Д. дю Мор'є „Ребека“ глави марковані лише цифровою індексацією і назв не містять.

На відміну від оригінальних версій, у більшості вибірки (85 %) глави адаптованих версій мають самостійні назви. Наявність назв глав в переважній більшості адаптованих видань потрактуємо як фактор, що полегшує читання та розуміння літературного твору, адже назва робить тему та ідею кожного озаглавленого фрагменту твору більш наявними та експліцитними. Кожен твір має свій початок та кінець, або ж раму (рамку) [5, 268]. При чому початок зазвичай маркований заголовком. Так само, свої рамкові компоненти мають і складові частини тексту, в нашому випадку глави. Оскільки назви добирає адаптувальник кожної окремої версії, остільки вони відображують ту інформацію, яка міститься в кожній відповідній главі.

Коли інформативна наповнюваність глав оригіналу та адаптованих видань співпадає, коли їх споріднює спільна ідея, то можна простежити певну змістовну співзвучність між назвами глав. Див. кластер Історія. "Dr Lanyon's Narrative " (Op) "Dr Lanyon's Diary" (B- II); кластер Міста-. "The Night Shadows " (Op) → "Shadows in the Night" (B-I). Спостерігаємо також спільний концепт, висловлений різними лексемами, що є простішими в адаптованих версіях. Див. кластер Міста: "The Period" (Op) "The Era" (B-I), "A Plea" → "A Call for Help" (B-II), кластер Зов: "The Law of Club and Fang" (Op) "The Law of Club and Tooth " (B-II), "The Dominant Primordial Beast" (Op) → "The Wild Animal" (B-II); або ж назви можуть повністю співпадати: "A knock at the door", "Echoing Footsteps" (Міста - Op, B-I), "For the Love of a Man " (Зов - Op, B-II). Назви глав оригіналу та першої адаптованої версії роману Л. Керола „Пригоди Аліси в країні див“ співпадають так само, як і архітектонічне членування цих двох текстів, деякі з них співпадають і з другою версією: "Down the Rabbit-Hole ", "The Pool of Tears ", "Who Stole the Tarts? "

Також існує співзвучність між назвами глав в різних адаптованих виданнях, коли викладена в них фабульна інформація співпадає. Див. кластер Олівер: "Mr. Monks" (B-I) ~> "Oliver's Brother" (B-II); кластер Том: "The Promise - the Result of Fear" (B-I) -> "Tom and Huck Swear an Oath" (B-II); кластер Перевал: "Edgar and Cathy" (B-I)→"Cathy and Edgar" (B-II).

Членування адаптованого тексту так само як і оригінального зорієнтовано на увиразнювання сюжетної канви літературного тексту, низки подій, відтворених у літературному творі [8, 214]. Але різниця між архітектонічною структурою оригіналу та його адаптованими версіями досить значна: від серйозних скорочень окремих частин тексту до повного їх зникнення. Отже, виходячи з сутності процесу адаптації, можна стверджувати, що вона зокрема направлена на кількісні зміни текстового обсягу в бік його більш чи менш значного зменшення та неодмінно призводить до якісних змін, тобто до трансформації структури художнього тексту.

Умовні позначення:

В-I - адаптована версія, видана на теренах колишнього СРСР,

В-II - адаптована версія, видана у Великій Британії,

Op - оригінал,

V - обсяг тексту (в умовних сторінках),

IndV - індекс об'ємної трансформації адаптованого тексту,

A - архітектонічне членування (кількість розділів, глав),

IndA - індекс архітектонічної трансформації адаптованого тексту,

I - інформативність (кількість сюжетних вузлів у главі),

IndI - індекс інформативної трансформації адаптованого тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вейзе А.А. Чтение, реферирование и аннотирование иностранного текста. - М.: Высшая школа, 1985. - 128 с.
2. Вейзе А.А. Теория и практика порождения вторичного текста в курсе вузовского обучения иностранным языкам: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Минский гос. ун-т. - Минск: 1993. - 31с.
3. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. - М.: Наука, 1981.-139с.
4. Есин А.Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения. - М.: Флинта: Наука, 2003. - 248 с.
5. Лотман Ю.М. Структура художественного текста. - М.: Искусство, 1970.-384 с.
6. Одинцов В.В. Стилистика текста. - М.: Наука, 1980. - 264 с.
7. Успенский Б.А. Поэтика композиции. - СПб.: Азбука, 2000. - 352 с.

8. Хализев В.Е. Теория литературы. - М.: Высшая школа, 2000 - 398 с.

9. Чернец И.В. Композиция // Введение в литературоведение. - М.: Высшая школа "Академия", 2000. - 556 с.

МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАЧКИ

1. Кластер *Перевал*: (Op) - Bronte, E. Wuthering Heights, - Penguin Popular Classics, 1994,- 280 е., (B-I) - "Wuthering Heights" retold by J. Bingham, М.: Астрель, 2004. - 158 с., (B-II) - "Wuthering Heights" /Retold by F.H. Cornish, - Heinemann, 1992.-96 с.

2. Кластер *Аліса*: (Op) - Carroll, L. Alice's Adventures in Wonderland, - Penguin Popular Classics, 1994. - 152 р., (B-I) - Alice's Adventures in Wonderland. Through the Looking Glass /Адаптація Воронової Е.Г. - М.: Айрис-пресс, 2003.- 288 е., (B- II) - Alice's Adventures in Wonderland retold by J.Bassett, - Oxford University Press 1994.-56 р.

3. Кластер *Міста*-. (Op) - Dickens, Ch. A Tale of Two Cities, - Penguin Popular Classics, 1984. - 410 р., (B-I) - Повесть о двух городах / Пересказ И. Диккенс-Хоксли, - М.: АСТ Астрель, 2003. - 158 е., (B-II) - A Tale of Two Cities / Retold by R. Mowat, - Oxford University Press, 2003. - 88 р.

4. Кластер *Олівер* (Op)-Dickens, Ch. Oliver Twist,-Penguin Popular Classics, 1994.-511с., (B-I) - "Oliver Twist" / Adapted by R. Storer, - Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1983.-117с., (B-II) - "Oliver Twist" / Retold by M. Tarner, - Heinemann ELT, 1993,- 64 с.

5. Кластер *Ребека*: (Op) - Du Maurier, D. Rebecca, - Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1956,- 447 с., (B-I) - "Rebecca" adapted by N. Krolik, - М.: Айрис Пресс, 2004.-229 е., (B-II) - "Rebecca" / Retold by M. Tarner, - Heinemann, 1992 - 144с.

6. Кластер *Зов*: (Op) - London, J. White Fang and The Call of the Wild, - Penguin Popular Classics, 1994. - 278 р., (B-I) - Зов предков, - Мн.: Харвест, 2004. - 96 е., (B-II) - The Call of the Wild / Retold by N. Bullard, - Oxford University Press 1995 - 72 р.

7. Кластер *Франк*: (Op) - Shelly, M. Frankenstein, - Penguin Popular Classics, 1994. - 215 р., (B-I) - Франкенштейн / Адаптація Б. Снайдер, М.: Астрель АСТ, 2006,- 192 е., (B-II) - Frankenstein / Retold by M. Tarner, - McMillan, 2005. - 68 р.

8. Кластер *Джеки*: (Op) - Stevenson, R. L. Dr Jekyll and Mr Hyde, - Penguin Popular Classics, 1994. - 88 р., (B-I) - Доктор Джекил и Мистер Хайд /Пересказ Д.Гранта, - М.: Астрель, 2003. - 144 е., (B-II) - Dr Jekyll and Mr Hyde / Retold by E Gray, - Express Publishing, 2001. - 56 с.

9. Кластер *Том*: (Op) - Twain, M. The Adventures of Tom Sawyer, - Penguin Popular Classics, 1994. -222 с., (B-I) - "The Adventures of Tom Sawyer" / Adapted by E. Chamberlain, -Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1988.- 106 р., (B-II) - "The Adventures of Tom Sawyer" / Simplified by W.J. Hoggett, - Longman, 1973 - 130 р.

10. Кластер *Доріан*: (Op) - Wilde, O. The Picture of Dorian Gray, - Penguin Popular Classics, 1994. - 256 с., (B-I) - "The Picture of Dorian Gray" adapted by O. Terentyeva, М.: Astrel, 2006. - 176 с., (B-II) - "The Picture of Dorian Gray" retold by J.Neville, - Oxford University Press. - 72 р.

